

СТАН ПРОФАЙЛІНГУ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ (НА ПРИКЛАДІ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)

THE STATE OF PROFILING IN THE FIELD OF STATE SECURITY (ON THE EXAMPLE OF EMPIRICAL RESEARCH)

У статті розглядається реальний стан специфічної технології, яка за допомогою збалансованого комплексу методів окремих самостійних наук вивчає людину на предмет її безпеки, дозволяє ідентифікувати потенційно небезпечних осіб і прогнозувати їх поведінку. Автор викладає результати оцінювання рівня обізнаності щодо методів зазначеної вище технології, спеціалістів сфери державної безпеки.

Оцінювання проводилося безпосередньо шляхом анкетування двох груп респондентів. Опитування складалося зі спеціальної анкети для співробітників підрозділів, які безпосередньо задіяні в заходах із забезпечення державної безпеки, та контрольної групи, яка складалася зі звичайних громадян.

Остання анкета містила 33 питання з декількома варіантами відповідей (від двох до п'яти). Так, одним із завдань для респондентів обох груп було запропоновано визначити емоцію за виразом обличчя людини, зображеної на трьох малюнках, які демонстрували вияв однієї з семи емоцій за класифікацією П. Екмана, різною інтенсивністю – від незначного до максимального її вияву на обличчі людини.

Також проводилося порівняння отриманих результатів респондентів обох груп з розпізнавання емоції людини за виразом обличчя з результатами досліджень П. Екмана, В.А. Барабаншикова О.А. Корольова, Е.А. Лободинської. За анкетною розглядалися теоретичні питання щодо визначення терміну «профайлінг», особливості проведення візуальної діагностики потенційного порушника-терориста, особи в стані наркотичного сп'яніння, психічнохворої особи тощо.

Особлива увага приділялася визначенню у респондентів обізнаності щодо специфічних превентивних методів, одним із яких є профайлінг, які б дозволили ідентифікувати спеціалісту в сфері забезпечення державної безпеки особу як потенційного порушника до моменту здійснення нею протиправного посягання.

Ключові слова: профайлінг, державна безпека, потенційно небезпечна особа, візуальна діагностика.

The article considers the real state of specific technology, which with the help of a balanced set of methods of individual independent sciences, studies a person for his safety, allows to identify potentially dangerous people and predict their behavior.

The author presents the results of assessing the level of awareness of the methods of the above technology, specialists in the field of state security. The assessment was conducted directly by surveying two groups of respondents. The survey consisted of a special questionnaire for employees of units directly involved in state security activities and a control group consisting of ordinary citizens, which contained thirty-three questions with several answer options (from two to five).

Thus, one of the tasks for the respondents of both groups was to determine the emotion on the facial expression of a person depicted in three figures, which showed the manifestation of one of the seven emotions according to P. Ekman's classification, with different intensity – from insignificant to maximum facial expression.

We also compared the results of respondents from both groups on the recognition of human emotion by facial expression with the results of studies by P. Ekman, V.A. Barabanshchikov, O.A. Korolkova, E.A. Lobodinskaya. The questionnaire addressed theoretical issues related to the definition of the term profiling, the peculiarities of visual diagnosis of a potential violator-a terrorist, a person in a state of intoxication, a mentally ill person, etc.

Particular attention was paid to identifying respondents' awareness of specific preventive methods, one of which is profiling, which would allow to identify a specialist in the field of state security, a person – as a potential violator, until the moment of his illegal encroachment.

Key words: profiling, state security, potentially dangerous person, visual diagnostics.

УДК 351.86

DOI <https://doi.org/10.32843/pma2663-5240-2020.18.22>

Тихоненко О.О.

магістр із державної безпеки
Інститут управління державної охорони
України Київського національного
університету імені Т.Г. Шевченка

Постановка проблеми в загальному вигляді. Зважаючи на специфічні умови, що виникли, геополітичні проблеми, які спричинили бойові дії на сході країни та втрату значної частини території держави, забезпечення безпеки стає однією з найбільш важливих і актуальних проблем, що зачіпають усі сфери діяльності. Проте ефективність державного управління безпекою здебільшого залежить від концептуальних засад державної політики та чітко побудованих процедур управління в системі забезпечення безпеки України. Особливо показовим у цьому випадку є аналіз зарубіжного позитивного досвіду використо-

уваних методів забезпечення державної безпеки, адаптація та апробація їх в реаліях нашої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Закордонні та вітчизняні науковці демонструють велику кількість сучасних концептуальних підходів до визначення змісту та специфічних особливостей формування загальної державної політики в сфері національної безпеки. Особливо показовими в цьому напрямі є наукові праці М.В. Дідковської-Бідюк, В.О. Корольова, які з'ясовують значення важливого інструменту – технології профайлінгу в діяльності правоохоронних органів для під-

вищення ефективності виконання покладених на них професійних завдань із забезпечення охорони громадського порядку та захисту громадського кордону в рамках забезпечення державної безпеки.

Актуальні проблеми протидії антропогенним загрозам безпеки держави останніми роками простежуються у наукових роботах як зарубіжних (Р. Кларк, Р. Джексон, Х. Циммерман, П. Екман, Є. Спириця, Ю. Антонян, Г. Шиханцов, С. Рубінштейн), так і українських науковців (Ю. Белоусов, О. Комаров, І. Корж, В. Шепітько, Г. Ситник, В. Корольов, І. Гриненко, Б. Сокрут та інші).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Науковцями та практиками зроблено значний внесок у дослідження проблем державного управління системами безпеки. Дослідження були спрямовані на виявлення потенційно небезпечних осіб як елементу антропогенної загрози. Комплексного вивчення технології та проблемних питань її застосування не проводилося, що зумовило вибір теми та її актуальність.

Мета статті. Основною метою цієї роботи є дослідження загального рівня обізнаності осіб, які безпосередньо задіяні в процесах забезпечення безпеки держави, щодо технології оцінювання індивіда з позиції його безпеки та визначення проблемних питань державного управління в цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Дослідження складалося з опитувальної анкети, яка містила 33 питання для співробітників підрозділів, які задіяні в заходах із забезпечення державної безпеки. В ході дослідження за анкетною було опитано 103 особи (група «А»), які за своїми професійними обов'язками виконують завдання, що безпосередньо стосуються використання інструментарію технології профайлінгу. За віковим діапазоном група протестованих осіб варіювалася в межах 21-51 року, а середній вік склав 32 роки.

Також на прохання автора за зазначеною анкетною були опитані респонденти «Ukrainian Smart Security Club», ГО «Професійне об'єднання особистих охоронців» – 99 осіб (група «Б»), серед яких 32% становили діючі працівники державних правоохоронних структур, задіяні в процесах забезпечення безпеки держави; 19% становили працівники приватних структур, які забезпечують безпеку об'єктів різних форм власності, особливо важливих, та об'єктів критичної інфраструктури; 49% опитаних не належали до підрозділів чи служб, які виконують свої професійні обов'язки із забезпечення охорони та безпеки об'єктів, процесів, що так чи інакше пов'язані з безпе-

кою держави. За віковим діапазоном група протестованих осіб варіювалася в межах 18-53 років, а середній вік склав 27 років.

Перше питання анкети з'ясувало знання терміну «профайлінг». Результат у першому опитуванні (група «А») становив лише 28%, яким було відомо це визначення. Найчастіше опитувані давали таке трактування терміну «профайлінг» – «інформація про людину (психологічні дані)»; «метод виявлення інформації з поведінки людини»; «методика оцінювання людини за вербальними та невербальними ознаками»; «метод збору інформації про людину»; «психотипи людини»; «прогнозування поведінки особи за певними ознаками»; «виявлення міміки обличчя»; «читання людини»; «створення психологічного портрету»; «психологічна оцінка поведінки»; «психологічна поведінка людини»; «психологічна оцінка людини»; «методика оцінки психологічних особливостей»; «аналітика і прогнозування психології поведінки»; «сукупність психологічних методів вивчення поведінки людини».

У другій групі («Б») серед 99 опитуваних профайлінг був відомий у 54%. Під цим терміном найчастіше зустрічалися такі трактування вказаного поняття: «це характер людини»; «метод визначення правди неінструментальним способом»; «вид НЛП»; «психотипи людини в характерології»; «метод опитування при проходженні паспортного контролю в аеропорті»; «оперативна характерологія та визначення правди»; «метод складання психологічного портрету опонента»; «зчитування психологічних якостей людини»; «визначення типів характеру»; «методика П. Екмана з визначення емоцій по обличчю»; «передбачення людини за метапрограмами психотипами». Як вбачається з трактування респондентами поняття «профайлінг», в обох випадках опитані особи не мають повного уявлення ні про інструментарій технології, ні про ті завдання, які можливо вирішувати з її допомогою.

Наступне питання з'ясувало думку людини на предмет того, що є більшою небезпекою для держави з огляду на джерела її виникнення – природний чи антропогенний складники. В першому випадку зі 103 опитаного 86% висловили думку, що більш небезпечні загрози антропогенного характеру, у другому випадку 96% респондентів також віддали пріоритет цьому джерелу загроз безпеці держави.

Наступне питання безпосередньо стосується алгоритмів проведення профайлінгу, а саме виявлення потенційно небезпечних осіб за поведінковими ознаками (їх одягом, зовнішнім виглядом, емоційним станом тощо).

Група «А», яка складалася з осіб, які безпосередньо виконують свої професійні завдання з ідентифікації потенційно небезпечних осіб продемонструвала 74%, враховуючи свій професійний досвід. У другому опитуванні (група «Б») так вважає 79% із 99 опитованих.

На запропоновані ознаки тривоги (різка зміна кольору шкіри (збліднення або почервоніння), перебої під час дихання, помітне пульсування та здуття скроневої вени, покусання нігтів на руках, облизування та покусання губ, часті гучні ковтання) респонденти визначили зазначений стан як вияви тривоги у 68% (група «А») та у 91% (група «Б»).

Блок питань, в якому респонденту пропонувався визначити емоцію людини за фотознімками обличчя людини. Для визначення було наведено 6 емоцій – гнів, страх, презирство, печаль, радість і подив. Респонденту в одному питанні надавалося одночасно 3 фотознімки обличчя людини з системи кодування лицевих рухів П. Екмана [1]. На першому було зображено нейтральне лице людини; на другому – показано незначний вияв емоції на обличчі людини, а на останньому – максимальний вияв емоції на обличчі людини – інтенсивність вияву емоції «В», «D», «E» за FACS.

За результатами опитування емоцію «відраза» в першому випадку (група «А») правильно визначило лише 24% опитованих. Більшість із них визначили зображене на фото обличчя як презирство (39%) та як вияв гніву – 26%. Лише мала частина респондентів інтерпретувала обличчя як емоцію страху (8%) та як вияв печалі (3%).

За результатами анонімного тестування групи «Б» емоцію «відраза» визначили 41% респондентів. Як і в першому випадку, були зафіксовані помилки, а саме 36% визначили запропоноване обличчя людини як те, на якому зображено емоцію «презирство», а 22% – як вияв гніву. Хоча у другому тестуванні відсоток правильних відповідей більше (41% проти 24%), але велика кількість протестованих визначали вияв емоції відрази як вияв презирства (39% і 36%) та гніву (26% і 22%).

Емоцію «здивування» у групі «А» правильно визначили 58% із протестованих осіб. Також обличчя, на якому було зображено «здивування», визначили як емоцію страху у 34%, печалі – 4%, відрази – 3% та як «презирство» – 1%. У групі «Б» правильно визначили зображену на фотознімку емоцію «здивування» людини 67% респондентів. Помилково її визначили як страх 27%, відраза – 3%, 2% – як гнів і печаль, 1% – як радість і презирство. В цьому випадку в обох групах було зафіксовано, що приблизно третина протестованих

інтерпретує емоцію здивування як емоцію страху 34% («А») та 27% («Б»).

Схожу ситуацію порівняно із зазначеною вище емоцію здивування ми спостерігаємо, порівнюючи результати визначення емоції «страх». Так, у групі «А» обличчя, на якому зображена емоція страху, визначило лише 32% опитаних. 30% визначило зображене обличчя на фотознімку як емоцію «здивування», 10% – «презирство», 16% – «відраза», 8% – «гнів» і 4% – «печаль».

Група «Б» показала менший відсоток правильних відповідей – 21%. Як емоцію «здивування» її визначили 37%, 25% інтерпретувало емоцію обличчя як відразу, 11% – як презирство, 5% – як печаль, 1% – як гнів. В обох випадках велика кількість опитованих осіб помиляється у визначенні емоцій страху та здивування. Група «А» – 32% правильно визначений страх, 30% неправильно інтерпретували його як здивування порівняно з 58% правильно визначеної емоції здивування та 34% неправильно визначеної як страх. Група «Б» – 21% правильно визначений страх проти 37% здивування порівняно зі страхом – 67% правильно визначене здивування, 27% – неправильно визначена емоція як страх.

При визначенні емоції «гнів» групою «А» лише у 14% випадків емоцію визначили правильно. 40% визначили зображене на фотознімку обличчя людини як печаль, 19% – як здивування, 16% – презирство, 6% – страх, 5% – як відраза. У групі «Б» 20% із протестованих визначили зображену на обличчі людини емоцію гніву. 38% інтерпретували обличчя як емоцію печалі, 18% – презирство, 16% – здивування, 5% – відраза, 3% – страх. В обох випадках спостерігаємо схожу помилку – визначення великою кількістю респондентів обох груп. Більше третини загальної кількості респондентів визначили емоцію гніву як емоцію печалі – 40% («А») та 38% («Б»), а відсоток правильного визначення емоції гніву виявився на дуже низькому рівні – 14% і 20% відповідно.

Емоцію «радість» правильно визначали 72% респондентів з групи «А». 23% визначили обличчя на фото як емоцію презирства, 3% – як відразу, 1% – як страх і печаль. Аналогічний результат спостерігався і у другій групі – 72% правильного визначення емоції на обличчі людини, яке зображено на фотознімку в анкеті. 17% визначили емоцію радості як презирство, 6% – як відразу, 5% – страх, 2% – як гнів. В обох групах ми спостерігаємо значну кількість неправильного трактування емоції радості на обличчі людини – 23% та 17% визначили на обличчі людини емоцію презирства.

Емоцію «печаль» правильно визначили у 59% випадків у групі «А» та у 58% у групі «Б». Групою «А» фотозображення обличчя людини з емоцією печалі було визначено як емоція страху – 17%, здивування – 15%, презирство – 4%, гнів – 3%, відраза – 2%. У групі «Б» як здивування визначили 25%, 6% – як страх і відраза, 5% – як презирство.

Наступне питання мало завданням визначити у опитуваних знання прикладних методів візуальної психодіагностики та психологічного спостереження при проведенні опитувальної бесіди. Так, на питання: «На вашу думку, чи можливо з високою вірогідністю визначити слабкі чи сильні сторони не знайомої вам людини, провівши з нею 10-15 хвилинну бесіду в спокійних умовах?». У групі «А» надали позитивні відповіді щодо питання 62% опитаних, у групі «Б» – 74,5%. Негативне ставлення до зазначених вище методів виявило 38% (група «А») та 25,5% (група «Б»).

Наступне питання визначало знання у опитуваних ознак алкогольного та наркотичного сп'яніння людини. За змістом питання з'ясувало, чи можливо за ознаками зовнішності з високою вірогідністю виявити особу в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння. У групі «А» ствердно відповіли 96% опитуваних осіб, схожий результат був продемонстрований у групі «Б» – 97%. Проте на запропонований опис ознак людини, яка вживає наркотики групи «опіоїди» (героїн, відвар макової соломки, метадон, фентаніл, морфін, кодеїн тощо) і має неприродно завузькі зіниці, неохайний зовнішній вид, відчужений погляд, невиразну мову, було отримано такі результати. У групі «А» вважають, що особа з такими ознаками перебуває у стані наркотичного сп'яніння лише 28%. Що це психічнохвора особа вирішили в 21% випадків, алкогольне сп'яніння – 11%, всі зазначені варіанти – 31%, що це щось інше – 9%. У групі «Б» 38% опитаних вважає, що це ознаки наркотичного сп'яніння, 20% – це ознаки психічнохворої людини, 11% – це алкогольне сп'яніння, 30% вважає, що це ознаки всіх вказаних вище станів, 1% вважає, що це щось інше.

Відповідно до технології профайлінгу вважається, що особа під час здійснення нею протиправної дії може знаходитися в певних психоемоційних станах – тривога, агресія, страх, стрес [2]. Саме тому в анкеті містилося питання щодо знання опитуваними особами вказаного вище факту, що може відчувати особа з протиправними намірами під час здійснення протиправної (злочинної) дії – крадіжки, теракту, вбивства тощо.

За результатами відповідей ми маємо такі дані: респонденти групи «А» визначили, що

особа під час здійснення нею протиправних намірів може відчувати тільки агресію – 23%, тільки тривогу – 14%, тільки страх – 9%, жодного із зазначених варіантів – 5%, всі варіанти (стрес, страх, тривогу, агресію) – 43%; в групі «Б» 19% визначили, що тільки агресію – 14%, тільки тривогу – 5%, тільки стрес – 3%, деякі вважають, що порушник не відчуває жодного із зазначених варіантів, а 59% опитаних вважають, що всі варіанти правильні.

Результати за визначенням серед опитуваних того факту, чи є можливим виявити особу з протиправними намірами у натовпі за поведінковими ознаками – міміка обличчя, хода, жести мають такий вигляд. У групі «А» – 80%, а в групі «Б» – 83% вважають це можливим.

При здійсненні терористичних актів і злочинів проти життя, здоров'я, честі та гідності людини, що вважається державою найвищою цінністю, порушниками використовується вогнепальна зброя та саморобні вибухові пристрої. Технологія профайлінгу містить у своєму арсеналі інструментарій, що дозволяє виявляти за певними ознаками особу, яка приховує на собі зброю, саморобні вибухові пристрої тощо. Тому у респондентів з'ясували, чи існують, на їхню думку, видимі ознаки прихованого носіння зброї (пістолет).

З'ясувалося, що 86% із групи «А» вважають, що такі ознаки існують, те саме вважають і 74,5% опитаних респондентів із групи «Б». Розглядаючи питання важливості виявлення терориста-смертника, було поставлене питання: «На вашу думку, чи існують ознаки, за якими можливо виявити терориста-смертника?» 68% (група А) та 78% (група Б) вважають, що існують такі ознаки, за якими можливо ідентифікувати таку небезпечну особу.

За дослідженнями окремих вчених (Ю.М. Антонян, Г.Г. Шиханцов, С.Л. Рубінштейн та інші), які вивчали особистість злочинця та передумови формування протиправної поведінки, вважається, що особа, схильна до протиправної поведінки, має певні фактори, які і зумовлюють її схильність до такої поведінки, а саме – соціальні дефекти, відчуження, тривожність та окремі особистісні якості.

За результатами опитування у групі «А» маємо такі дані: 31% вважає, що протиправну поведінку зумовлюють усі зазначені фактори, 34% – тільки особистісні якості, 21% – тільки тривожність особистості, 16% – тільки соціальні дефекти, 13% – тільки соціальне відчуження, 2% – що жодний із зазначених варіантів не правильний.

У групі «Б» 50% вважають, що передумовами формування злочинної поведінки є всі із зазначених факторів, 16% вважають, що цим

фактором є тільки особистісні якості людини, 13% – тільки тривожність, 12% – тільки соціальне відчуження, 6% – тільки соціальні дефекти, 4%, що жодного із зазначених факторів.

Далі респондентам було запропоновано визначити набір певних якостей, які визначали б особу, потенційно схильну до вбивства. За результатами Ю.Г. Антоняна [3] такі особи мають специфічний набір якостей: негнучкість мислення, висока імпульсивність, соціальна ізолюваність. Другий набір якостей: низька тривожність, гнучкість у поведінці, висока імпульсивність, притаманна особам, схильним до крадіжок і шахрайства. Третій варіант – високий самоконтроль, висока тривожність, низька імпульсивність, притаманна людині, неохайній до протиправної діяльності.

У першій групі опитаних до першого (правильного) варіанту були схильні 48% опитаних, до другого (крадії, шахраї) – 26%, третій варіант (потенційно безпечна людина) – 26%. Респондентам другої групи було запропоновано самостійно підібрати такі складові компоненти, які б характеризували людину, потенційно схильну до вбивства: 21% вважає, що такій людині буде притаманна ригідність, 58% – висока імпульсивність, 39% – соціальна ізолюваність, 14% – низька тривожність, 14% – гнучкість у поведінці, 14% – високий самоконтроль, 43% – висока тривожність, 12% вважає, що у такої людини буде низька імпульсивність.

Використовуючи досліди окремих вчених (Е. Кречмер, У. Шелдон) [4], у технології профайлінгу використовується певні методи, що дозволяють за допомогою візуального спостереження визначати певні стійкі психологічні особливості та поведінку особистості відповідно до будови тіла. Тому респондентам було запропоновано з урахуванням особистого досвіду, знань надати свою точку зору відповідно до того, чи будуть притаманні людині стійкі психологічні особливості залежно від її будови тіла – атлетична, худорлява, повна? На таке питання в обох групах «А» і «Б» виявився однаковий результат. Респонденти вважають, що так, будуть (відповіли 47%), більшість же (53%) вважають, що будова тіла не визначає стійкі психологічні особливості людини.

При проведенні технології профайлінгу особлива увага приділяється виявленню психічно хворих людей з огляду на те, що такі особи за певних несприятливих обставин можуть становити небезпеку для себе чи інших громадян. Особливо це актуально при проведенні заходів із забезпечення безпеки та охорони громадського порядку

в публічних місцях, яким притаманне велике скупчення людей, при проведенні державних масових заходів тощо. Тому респондентам було поставлено таке питання: «На вашу думку, чи є небезпечним наявність психічно хворої людини у натовпі при проведенні масових заходів?» У процесі опитування 82,5% респондентів групи «А» вважали, що так, у групі «Б» на це питання позитивно відповіли 91,5% респондентів.

Висновки. Зіставивши дані, отримані в ході опитування, можна помітити досить низькі результати респондентів обох груп. Автор наголошує, що особливо важливим у процесі використання профайлінгу є визначення емоції страху та гніву, бо частіше за все під час здійснення порушником протиправної дії він перебуває в тривожних та агресивних станах, які супроводжуються вказаними вище емоціями. Тобто, важливим для спеціаліста при проведенні профайлінгу є ідентифікація вияву цих емоцій.

У проведених дослідженнях осіб, які мешкають на території СНД, групою науковців (В.А. Барабанщикова, О.А. Королькова, Е.А. Лободинська) [5] було вказано на особливість щодо високих результатів при розпізнаванні емоції «радість» і найгірших результатів щодо розпізнавання емоції «гнів» і «страх». Схожу тенденцію спостерігаємо і у випадку опитування респондентів груп «А» і «Б».

Так, визначення емоцій «гнів» і «страх» мають низький показник (14%, 20% та 32%, 21%), а найвищий результат – визначення емоції «радість». Також автор наголошує на тому, що в його дослідженні спостерігається тенденція, яка була описана у вказаному вище дослідженні 2015-2016 року щодо сприйняття емоцій страху як подиву: група «А» – 32% проти 30%, група «Б» – 21% проти 37%; гніву як печалі: група «А» – 14% проти 40%, група «Б» – 20% проти 38%.

Проте результати визначення емоцій респондентами обох груп є низькими, що вказує на такий же низький рівень знання фізіологічних особливостей вияву емоцій на обличчі людини. Низький рівень визначення емоцій при проведенні профілювання створює певні перешкоди, що впливають на ефективність застосування технології, а інколи унеможливають її використання.

Високі показники обізнаності респондентів щодо визначення за зовнішніми ознаками потенційно небезпечної особи – особи в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння (96% та 97%) на практиці виявилися заниженими. Такий висновок автора базується на низьких результатах правильних відпо-

відей, які надали респонденти щодо опису ознак людини, яка вжила наркотики опіоїдної групи – 28% та 38% правильних відповідей. Також були зафіксовані занижкі результати правильних відповідей на питання щодо передумови формування злочинної поведінки (31% та 50%), особливостей індивідуума, схильного за несприятливих умов скоїти вбивство (48% та 39%).

Автор вважає, що задовільні результати групи, де 100% респондентів становили співробітники правоохоронних органів, є результатом застарілих методів, коли вказані спеціалісти виконували свої дії постфактум, коли особа вже скоїла протиправну дію, вони фіксують, збирають докази тощо, а не приділяють увагу тому, як може статися той чи інший злочин, використовуючи знання, що розкривають особливості поведінки того чи іншого порушника. Цей факт виявляє, що спеціалісти, задіяні у заходах із забезпечення безпеки, потребують додаткових знань щодо особливостей використання профайлінгу.

Розуміння формування небезпечної протиправної поведінки є дуже важливим з точки зору ідентифікації схильних до неї осіб. Також за результатами анкетування високий відсоток респондентів вказав на можливість існування такої технології, що дозволяє виявити потенційно небезпечну особу (72% та 94%) та її високу ефектив-

ність (90% та 95%) при виконанні своїх професійних обов'язків у сфері забезпечення безпеки держави.

Автор виділяє той факт, що в загалом у сфері безпеки спостерігається високий інтерес до досвіду використання новітніх методів зарубіжними країнами, одним із яких є технологія профайлінгу. Все вказане вище свідчить про актуальність та необхідність побудови концептуальних засад, чітко побудованих процедур із проведення профайлінгу управління в системі забезпечення державної безпеки України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ekman P., Friesen W.V., Hager J.C. Facial Action Coding System Investigator's Guide. Research Nexus, 2002. 197 p.
2. Дормидонтов А.В. Профайлинг : учеб. пособие / А.В. Дормидонтов, И.А. Семенова. Ульяновск : УВАУ ГА (И), 2011. 111 с.
3. Антонян Ю.М., Гульдан В.В. Криминальная психология. Москва, 1991. 248 с.
4. Тихоненко А.А. Профиль. Профайлинг для сотрудников подразделений охраны / А.А. Тихоненко, Д.В. Таранов, В.Г. Кипишинов. Харьков : Промарт, 2020. 256 с.
5. Барабанщиков В.А., Корольова О.А., Лободинская Е.А. Восприятие эмоциональных экспрессий лица при его маскировке и движению. Экспериментальная психология. 2015. URL: https://psyjournals.ru/exp/2015/n1/75550_full.shtml (дата звернення: 27.06.2020).